

*До спеціалізованої вченої ради
К 26.503.01 у Науково-дослідному
інституті публічного права*

03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2-а

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Стрельцової Наталії Михайлівни
«Публічне адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства
внутрішніх справ України» на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

Відгук підготовлений на підставі вивчення тексту дисертації та опублікованих за темою дисертації праць здобувача.

Актуальність теми дисертації. Однією з загальносвітових тенденцій є розвиток інформаційного суспільства та суспільства знань. Динаміка цього процесу, його результати для громадян, суспільства та держави значною мірою залежать від обґрунтованості відповідної державної політики та управління, які повинні формуватися на основі достовірної, точної, своєчасної та повної інформації про стан, тенденції та фактори впливу на розвиток, в тому числі з урахуванням прогностичних оцінок наслідків прийнятих рішень тощо.

Водночас, докорінні суспільно-політичні, економічні та адміністративні зміни в Україні зумовили необхідність внесення змін щодо мети і завдань діяльності органів державної влади загалом та Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України зокрема, зміни адміністративно-каральної функції на обслуговуючу населення – надання послуг, зокрема інформаційних. МВС України має основним завданням забезпечити якісне життя громадян, зокрема через належне виконання власних повноважень та надання відповідних інформаційних послуг.

Маючи мету євроінтеграції слід зазначити, що держави, які входять до Європейського Союзу виробили відповідні стандарти зі здійснення органами виконавчої влади завдань і функцій, направлених на забезпечення прав і свобод громадян, задоволення потреб юридичних осіб. Стандартизація надання державних послуг не оминула й діяльність поліції.

Входження України в європейські та євроатлантичні структури не можливе без комплексного вирішення проблем оптимізації функціональної та організаційної структури, складу й чисельності МВС України, удосконалення діяльності його органів, з метою підвищення рівня захисту прав і свобод громадян, посилення боротьби зі злочинністю та корупцією, покращення якості зв'язків поліції з населенням, приведення форм і методів оперативно-службової діяльності у відповідність до суспільних вимог та відповідних стандартів.

Одним з пріоритетних напрямів щодо євроатлантичної інтеграції України, засобом побудови відповідно до Конституції України демократичної, соціальної, правової держави, утвердження і забезпечення прав людини і громадянина є подальше проведення адміністративної реформи з метою створення в Україні сучасної та ефективної системи державного управління, а також продовження реформування системи МВС України з метою поетапного перетворення в орган виконавчої влади європейського типу.

Зазначене потребує вирішення питання про необхідність всебічного дослідження організаційно-правових аспектів, пов'язаних з наданням інформаційних послуг населенню МВС України.

За період становлення і розвитку незалежної України теоретичні розробки в галузі адміністративного права не торкнулися сфери цієї діяльності. В юридичній літературі мають місце погляди фахівців на окремі аспекти такої діяльності. Відсутнє теоретичне осмислення організаційно-правових засад та управлінських відносин, що виникають в процесі надання послуг населенню, не вироблено комплексного погляду на ці питання, не здійснено аналізу різних аспектів проблеми як із погляду суб'єкта надання інформаційних послуг, тобто

МВС України, так званого внутрішнього погляду, так і з погляду різних гілок державної влади, населення, тобто, свого роду, зовнішнього погляду.

З цих позицій проблеми, досліджені в дисертаційній роботі, є актуальними стосовно удосконалення діяльності МВС України з надання інформаційних послуг населенню.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як *загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам* стосовно адміністративно-правової реформи та удосконалення діяльності органів державної влади. Обраний напрям дослідження узгоджується з Концепцією адміністративної реформи в Україні (Указ Президента України від 22 липня 1998 № 810/98), Пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки на період до 2020 року (Закон України від 9 вересня 2010 № 2519-VI), Концепцією реформування кримінальної юстиції в Україні (Указ Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008), Національною стратегією у сфері прав людини на період до 2020 року (Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015) та Стратегією розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки (Постанова загальних зборів НАПрН України від 3 березня 2016 р.). Дисертаційна робота відповідає Основним напрямкам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки, схваленим рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2017 р. (протокол № 28/1), річним планам науково-дослідних робіт Національної академії внутрішніх справ.

Виходячи з вищевикладеного, обрана тема дисертаційного дослідження *Стрельцової Наталії Михайлівни «Публічне адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України»* має вагоме значення для удосконалення органів публічного управління з урахуванням національних правових традицій та позитивного зарубіжного досвіду, на підставі теоретичного аналізу та в контексті правозастосовної практики.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Належний

науковий рівень дисертації Н.М. Стрельцової забезпечується правильним окресленням об'єкту і предмету дослідження, а також постановкою мети і визначенням відповідно до цього завдань дослідження, які відповідають структурі роботи, змісту викладеного матеріалу та здобутим науковим результатам. Визначені у роботі завдання вирішуються, що у свою чергу свідчить про досягнення поставленої мети дослідження. Структура дисертації є логічною та обґрунтованою, послідовною і повною мірою відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Послідовність викладу матеріалу у роботі є усталеною для адміністративно-правових досліджень. Обсяг дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. У дисертації використано достатній набір методів дослідження. Так, у роботі застосовані як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Автор детально пояснив для вирішення яких задач у роботі використовується кожен метод дослідження (с. 16–17), що відповідає змісту роботи. Особливо слід відзначити вдале використання автором соціологічних методів (анкетування, інтерв'ювання, спостереження) та статистичних у їх взаємозв'язку практично у всіх підрозділах роботи.

Дисертант опрацював значний масив загальнонаукової та спеціальної літератури, нормативних актів, зарубіжних джерел (219 найменувань). Поряд із працями з проблем адміністративного права, управління, інформаційного права, використано літературу з інших галузей права, зокрема міжнародного права.

Обґрунтованість наукових результатів підтверджується і тим, що автор робить висновки на підставі аналізу й порівняння поглядів і концепцій зарубіжних й вітчизняних науковців, вдало ілюструє їх результатами аналізу матеріалів судової та виконавчої практики, соціологічних опитувань. Висновки до розділів і загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Достатніми для здобуття та обґрунтування наукових результатів дисертації є *нормативна основа та емпірична база дослідження*, яку становлять

систематизовані дані загальнодержавної та відомчої статистичної звітності щодо адміністративно-правових аспектів організації та функціонування МВС України за 2014–2018 роки; узагальнені результати анкетування 350 громадян та 125 адміністраторів управлінь та відділів Головного сервісного центру МВС України; акти адміністративного законодавства України та деяких зарубіжних країн; узагальнена практика та аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Міністерства юстиції України. (с. 17).

Дисертація є одним з перших у вітчизняній юридичній науці в умовах структурно-функціональних змін у системі правоохоронних органів комплексним дослідженням проблем публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України, у якому на основі критичного опрацювання положень теорії адміністративного права, аналізу законодавства і правозастосовної практики сформульовано висновки концептуального характеру, що дають змогу розв'язати низку проблем правового, організаційного і прикладного характеру з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Так, у *першому розділі* дисертації «Теоретико-правові засади публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг» (с. 23–74) запропоновано авторське визначення інформаційних послуг як спрямовану на забезпечення умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи публічно-владну інформаційну діяльність органів державної влади, яка здійснюється за запитом особи і має своїм результатом надання публічної інформації.

Встановлено, що інформаційні послуги не мають визначеного місця у сфері сервісу. До головних причин такої відсутності опитаними респондентами віднесено: неврегульованість нормативно-правової бази (43%); відсутність комплексного підходу до поняття інформаційних послуг (29%); неможливість виокремити та виділити інформаційну послугу серед інших адміністративних послуг, оскільки «інформація» є матеріальною речовою формою інформаційної

послуги, і у споживачів отримання інформаційної послуги найчастіше асоціюється з отриманням інформації як такої (28%).

Розглянуто класифікаційні ознаки інформаційних послуг: а) за рівнем встановлення повноважень щодо надання інформаційних послуг та правового регулювання процедури їх надання; б) за рівнем інформаційної послуги; в) за типом інформаційної послуги; г) за рівнем органу управління; д) за змістом адміністративної діяльності щодо надання інформаційної послуги; е) за предметом питань, за вирішенням яких звертаються особи; є) за інформаційними видами послуг; ж) за критеріями платності; з) за джерелами фінансування надання послуг; и) за категоріями одержувачів.

З метою удосконалення надання інформаційних послуг важливе значення має: створення в рамках системи порталів органів виконавчої влади правових інструментів, що забезпечують міжвідомчу взаємодію органів державної влади, муніципальних утворень та громадян, оскільки без ефективної електронної взаємодії суб'єктів, що надають державні і муніципальні послуги, надання послуг в електронному вигляді неможливе; формування нормативної бази, що регламентує надання адміністративних послуг із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних мереж, зокрема мережі Інтернет, інформації про порядок надання адміністративних послуг, іншої суттєвої інформації про діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, необхідної громадянам і організаціям; створення нормативної бази, що регламентує надання державних і муніципальних послуг або окремих адміністративних процедур, здійснюваних у процесі надання державних і муніципальних послуг, в електронному вигляді з використанням мереж загального користування.

Досліджено систему державних інституцій (органів), що здійснюють цілеспрямовану діяльність щодо створення, реалізації та контролю за інформаційним продуктом. Досягнення необхідного рівня інформаційної безпеки можливе за умови встановлення у чинному законодавстві обмежень щодо здійснення тих видів господарської діяльності, які негативно впливають

на інформаційну сферу, погіршуючи її стан, а також запровадження контролю за дотриманням встановлених законодавством обмежень.

У другому розділі дисертації «Механізм правового регулювання публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України» (с. 75–133) з'ясовано що основними нормативно-правовими актами у сфері інформаційних послуг є Закони України «Про інформацію» (1992 р.), «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), «Про адміністративні послуги» (2012 р.).

Зазначено, що на сьогодні потребує ухвалення Адміністративно-процедурний кодекс та закріплення плати за інформаційні послуги (інформаційний збір), а до його ухвалення сфера правового регулювання інформаційних послуг зберігатиме багато прогалин (досвід Австрії, Данії, Німеччини та ін.). У разі ухвалення такого законодавчого акту правового врегулювання набула б загальна процедура надання інформаційних послуг через регламентацію порядку вирішення справ за заявами фізичних та юридичних осіб.

Актуальною проблемою реформування сфери інформаційних послуг є недостатня та неналежна якість надання адміністративних послуг громадянам (65% респондентів вказали на незадовільну якість надання адміністративних послуг). Також потребує вирішення несистемність вітчизняної правової політики в інформаційній сфері (частина інформаційних відносин регулюється підзаконними (відомчими нормативними актами)). Як наслідок, значна кількість питань функціонування інформаційної послуг в Україні залишається досі недостатньо врегульованою на законодавчому рівні – це стосується як проблем інфраструктури, так і центрів надання адміністративних послуг.

Автор дійшов висновку, що повна регламентація способу діяльності органів виконавчої влади під час надання адміністративних (управлінських) послуг (тобто процедури їх надання) унеможливить зловживання при здійсненні службовими особами своїх повноважень, що, у свою чергу,

сприятиме забезпеченню дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Виокремлено головні напрями удосконалення організації діяльності МВС України у сфері надання інформаційних послуг, зокрема: здійснення оптимізації переліку інформаційних послуг, що надаються МВС України та введення їх до Реєстру адміністративних послуг; прийняття Типового регламенту надання інформаційних послуг та запровадження на його основі відомчих регламентів відповідної діяльності МВС України; затвердження Типового стандарту інформаційних послуг та розроблення й введення на його основі стандартів (нормативів) усіх видів таких послуг; удосконалення умов комфортності одержання інформаційних послуг, доступності для всіх категорій замовників, забезпечення інформаційної обізнаності заявників; прийняття закону України, який в умовах реформування правоохоронних органів визначав би правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання інформаційних послуг МВС України.

Виділено основні види інформаційних послуг у системі МВС України, а саме: а) видача спеціальних дозволів (погоджень, висновків) на здійснення певних дій; б) сертифікація продукції; в) ліцензування певних видів господарської діяльності; г) державна реєстрація з веденням реєстрів; д) підтвердження (посвідчення) певного юридичного статусу та/або факту.

Третій розділ «Удосконалення публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України» (с. 134–200) присвячений проблемам забезпечення прав громадян з одержання інформаційних послуг, розробки стратегії і тактики підвищення ефективності їх надання.

Зазначено, що належного інформаційного забезпечення потребують не тільки одержувачі послуг, але й самі надавачі (працівники МВС України, уповноважені надавати відповідні послуги). Запропоновано розробити регламенти надання інформаційних послуг або технологічних карток (це є обов'язковим організаційним елементом забезпечення високого рівня

обслуговування в адміністративній сфері). Також оптимальним способом надання подібного роду інформації є створення та впровадження довідника інформаційних послуг, основне призначення яких полягає у забезпеченні доступу до великих обсягів системно викладених відомостей щодо діяльності МВС України та порядку надання адміністративних послуг.

Робиться висновок, що взаємодія громадських організацій з МВС України у сфері надання інформаційних послуг являє собою передбачену законами та підзаконними актами, узгоджену за своїми цілями, завданнями діяльність усіх суб'єктів щодо попередження правопорушень у сфері надання інформаційних послуг, яка спрямована на недопущення виникнення причин та умов правопорушень, їх профілактику, налагодження зв'язків з населенням і громадськістю, розробку спільних заходів з профілактики правопорушень у країні з найменшими витратами сил, засобів і часу.

До напрямів взаємовідносин «МВС України–громадськість» віднесено: інформування (інформаційна взаємодія) – процес надання інформації громадськості в цілому або зацікавленим групам чи організаціям, що представляють інтереси тих, на кого відповідна діяльність потенційно впливає; консультування у процесі вироблення та реалізації правоохоронної функції під час ухвалення рішень на всіх рівнях; залучення громадськості та їх об'єднань або організацій до формування громадської думки, а також її реалізації й оцінки.

З метою удосконалення надання інформаційних послуг МВС України запропоновано: удосконалити роботу Єдиного державного порталу адміністративних послуг (ЄДПАП) та провести категоризацію усіх інформаційних послуг; створити мобільні центри надання інформаційних послуг, які б надавали адміністративні послуги у віддалених населених пунктах; змінити пріоритети відбору працівників, які здійснюють функції з надання інформаційних послуг; налагодити зворотній зв'язок між органами публічної влади, центрами надання інформаційних послуг та населенням; удосконалити сфери надання публічних послуг на основі втілення принципу

«сервісної держави»; запровадити інклюзивний багатоканальний підхід до надання інформаційних послуг, що передбачає їх доступність для споживача через кілька різних каналів (через центри надання послуг, кол-центри, урядові веб-портали, а також через публічні кіоски, мобільні телефони, соціальні мережі); забезпечити мобільний доступ до інформаційних послуг, а також розглянути можливість розробки та запровадження мобільних версій офіційних веб-сайтів департаментів, управлінь МВС України.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях зарахованих за темою дисертації

Результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях автора, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах автора з доповідями основних положень дисертації на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (2013–2019 рр.), що в цілому свідчить про належний рівень її апробації.

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні (Республіка Киргизстан), п'ять статей – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Значення результатів дисертаційного дослідження для практики запобігання злочинам.

Практична значимість роботи полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском як у адміністративну науку, так і практику діяльності державних органів, оскільки сприяють удосконаленню правових та організаційних засад діяльності правоохоронних органів. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані в: нормотворчій діяльності – під час удосконалення законодавства, яке регламентує питання інформаційних послуг МВС України, зокрема запропоновано авторську редакцію постанови Кабінету Міністрів України «Про

інформаційні послуги Міністерства внутрішніх справ України», пакету змін і доповнень до Закону України «Про інформацію»; правозастосовній діяльності – для забезпечення єдиних підходів щодо застосування положень законодавства керівниками і працівниками МВС України та іншими учасниками адміністративно-правових відносин, розроблення й удосконалення відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів з питань організаційного забезпечення у сфері інформаційних послуг МВС України; освітньому процесі – у системі професійної освіти працівників МВС України, при викладанні відповідних навчальних дисциплін та під час підготовки навчальних і методичних посібників, підручників, курсів лекцій, а також можуть слугувати теоретичною і методологічною основою для подальшого дослідження питань, що становлять предмет цієї роботи; науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень та наукового розвитку концептуальних засад публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг МВС України.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження свідчить про самостійність проведеного дослідження, його актуальність і достатній науковий рівень, суттєве теоретичне і практичне значення. Висновки і узагальнення, яких дійшов автор, успішно можуть використовуватись і надалі у науково-дослідній, правотворчій, правоохоронній сфері та освітньому процесі.

Викладене вище може бути підставою для загальної позитивної оцінки дисертації *Стрельцової Наталії Михайлівни «Публічне адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України»* як самостійного наукового дослідження з актуальної й важливої для науки та практики проблеми й вирішення практичної задачі.

Відмічаючи позитивні сторони рецензованої роботи, ***слід звернути увагу на деякі дискусійні положення і зробити низку критичних зауважень, зокрема:***

1. Робота базується на серйозній і різноманітній емпіричній базі, яка включає систематизовані дані загальнодержавної та відомчої статистичної звітності щодо адміністративно-правових аспектів організації та

функціонування МВС України за 2014–2018 роки; узагальнені результати анкетування 350 громадян та 125 адміністраторів управлінь та відділів Головного сервісного центру МВС України; акти адміністративного законодавства України та деяких зарубіжних країн; узагальнена практика та аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Міністерства юстиції України. Але, характеризуючи масиви опитаних респондентів, дисертант не вказує на рівень репрезентативності отриманих даних, що було б вкрай доцільно зробити, вказавши на похибку репрезентативності.

Також виникає питання щодо обраного здобувачем 5-річного часового періоду, за який аналізуються статистичні показники щодо надання послуг МВС України. Нам здається більш обґрунтованим було б здійснити аналіз статистичних даних з 2009 р., коли розпочався процес впровадження у практичну діяльність процесу інформатизації органів державної влади, зокрема МВС України. Це дозволило б охарактеризувати тенденції статистичних показників цього виду послуг більш ґрунтовно.

2. Передусім, зазначимо, що запропоноване дисертантом у науковий обіг поняття організаційно-правового механізму інформатизації МВС України (с. 61) та «інформаційні послуги» варто було б розглянути докладніше, що надало б висновкам автора з цього питання більшої переконливості. Поза увагою автора залишилися міжнародні правові акти, які хоча й не безпосередньо, але все ж таки впливають на суспільні відносини у досліджуваній сфері (с. 63–80).

Недостатньо глибоко опрацьована організаційна діяльність МВС України у сфері надання інформаційних послуг, що не входить до програмно-цільової структури управління інформатизації зазначеної сфери (с. 70–84).

3. Дисертант зазначає, що «сервісний підхід до сутності держави пов'язаний з такими напрямками оптимізації владно-правової діяльності, як розвиток мережових форм управлінської взаємодії, формування «електронного уряду», комунікативних технологій контролю і планування, розвиток

«онлайнових» послуг, формування багатосторонніх зв'язків, які дозволяють громадянам брати активну участь у комунікації із владою» (с. 125). Однак, автор у тексті дисертації далі не деталізує свою думку щодо того яким саме чином сервісний підхід до сутності держави буде сприяти розвитку комунікації між МВС України та громадянами. Тобто доцільно було обґрунтувати таку думку більш деталізовано.

4. Серйозні зміни щодо перерозподілу повноважень у системі державних органів, що здійснюють формування та виконання національної програми надання адміністративних послуг, у тому числі й інформаційних, які пропонує здобувач у своїй роботі (с. 71–72), вимагають детального розгляду і обґрунтування, оскільки вони зачіпають інтереси багатьох суб'єктів, що у даному випадку знаходяться поза межами проведеного дослідження.

5. Вважаємо, що дисертанту доцільно було більше уваги приділити у підрозділі 3.3. дисертаційного дослідження проблематиці Світової правової інформаційної мережі. А також пропонуючи здійснення розробки нових нормативно-правових актів, дисертантка мала би детальніше визначити їх цілі, завдання та загальну структуру. Також досліджуючи і удосконалюючи нормативно-правову основу діяльності МВС України з надання інформаційних послуг авторка мало уваги звертає на думки, положення і твердження, що містяться в зарубіжній спеціальній науковій літературі. Досліджуючи правове забезпечення публічного адміністрування у сфері інформаційних послуг, здобувач веде наукову дискусію в основному з російськими вченими і мало звертає уваги на вирішення подібних питань в інших країнах світу.

Зазначені зауваження і побажання, зрозуміло, не вичерпують дискусії й щодо інших положень і висновків дисертанта, і яка, очевидно, буде продовжена під час захисту. Але ці зауваження переважно мають локальний, переважно дискусійний, характер і в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Виходячи з викладеного вище, можна стверджувати, що дисертація *Стрельцової Наталії Михайлівни «Публічне адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України»* містить нові наукові положення й науково-обґрунтовані результати у галузі адміністративного права, що у сукупності розв'язують важливу науково-прикладну задачу.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною, завершеною роботою. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації та автореферату в цілому відповідає встановленим ДАК МОН України вимогам.

Автореферат за своїм змістом ідентичний основним положенням дисертації та відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані в роботі.

Викладене вище дає підстави для **остаточного висновку** про те, що дисертація та автореферат *Стрельцової Наталії Михайлівни «Публічне адміністрування у сфері інформаційних послуг Міністерства внутрішніх справ України»* відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

**професор кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства**

Київського міжнародного університету,

доктор юридичних наук, доцент

Л.І. Миськів